

Hodonimija Pakraca

Čičković, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:763689>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Preddiplomski studij engleskog jezika i književnosti i hrvatskog jezika i književnosti

Ana Čičković

Hodonimija Pakraca

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Preddiplomski studij engleskog jezika i književnosti i hrvatskog jezika i književnosti

Ana Čičković

Hodonimija Pakraca

Završni rad

Humanističke znanosti, filologija, kroatistika

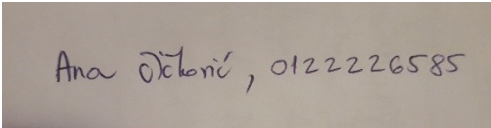
Mentorica: doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

Osijek, 2020.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku 1. rujna 2020.

Ana Đeković, 0122226585

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KRATKA POVIJEST GRADA PAKRACA.....	3
3. HODONIMIJA GRADA PAKRACA	4
3.1. Antropohodonimi.....	4
3.1.1. Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih osoba iz kulturnog i javnog života ..	5
3.1.2. Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih državnika, dužnosnika i političara...	6
3.1.3. Antropohodonimi motivirani imenima katoličkih svetaca i crkvenih službenika.....	7
3.1.4. Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih prirodoslovaca i izumitelja.....	8
3.1.5. Antropohodonimi motivirani prezimenima istaknutih obitelji.....	8
3.1.6. Zastupljenost pojedinih antropohodonima u pakračkim hodonimima	9
3.2. Orohodonimi.....	11
3.3. Ojkohodonimi	12
3.4. Zoohodonimi	12
3.5. Fitohodonimi	13
3.6. Hodonimi motivirani povijesnim pojmovima i događajima.....	13
3.7. Hodonimi motivirani lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću.....	14
3.8. Semantičko-motivacijski prikaz hodonima grada Pakraca.....	14
4. HODONIMI GRADA PAKRACA NEKAD I DANAS – PROMJENA U IMENOVANJU	16
5. ZAKLJUČAK	26
LITERATURA.....	28
MREŽNI IZVORI.....	29
PRILOZI.....	31

Sažetak

U ovom se radu donosi pregled hodonimije grada Pakraca u kojem se 76 hodonima dijeli prema motivaciji na antopohodonime (prema imenima osoba), orohodonime (prema nazivima brda, planina i vrhova), ojkohodonime (prema nazivima naseljenih mjesta, gradova, sela i zaselaka), fitohodonime (prema nazivima biljnih vrsta), zoohodonime (prema nazivima životinjskih vrsta), hodonime motivirane lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću (objekt, spomenik, institucija, djelatnost ili zanimanje) te motivirane povijesnim pojmovima i događajima. Cilj je ovog rada utvrditi i kategorizirati hodonime grada Pakraca prema motivacijskoj komponenti, utvrditi koliko su hodonimi motivirani lokalnim, a koliko nacionalnim obilježjima, koliko je ženskih, a koliko muških osoba zastupljeno u hodonimiji te jesu li se nekim hodonimima Pakraca tijekom godina mijenjali nazivi. Također, cilj je utvrditi, s jezične strane, kako se tvore hodonimi grada Pakraca te ima li odstupanja od jezične norme ili se ona poštuju.

Ključne riječi: Pakrac, hodonimi, antropohodonimi, orohodonimi, ojkohodonimi, fitohodonimi, zoohodonimi

Abstract

This paper presents an overview of hodonimy of the city of Pakrac in which 76 hodonyms are classified based on motivation into the following: antropohodonyms (after a person's name), orohodonyms (after the names of hills, mountains, or peaks), oikohodonyms (after the names of inhabited places, cities, villages, or hamlets), phytohodonyms (after the names of plant species), zoohodonyms (after the names of animal species), hodonyms motivated by local and human features and human activities (object, monument, institution, activity, or profession), and hodonyms motivated by historical concepts and events. The aim of this paper is to establish and categorize hodonyms of the city of Pakrac according to motivational component, to establish to what extent are hodonyms motivated by local, and to what extent by national features, how many female, and male persons are represented in the hodonimy, and whether some hodonyms have had their names changed through the years. Also, the aim is to establish, from the linguistic perspective, how hodonyms of the city of Pakrac are formed, and are there any deviations from the language norm, or is it respected.

Key words: Pakrac, hodonyms, antropohodonyms, orohodonyms, oikohodonyms, phytohodonyms, zoohodonyms

1. UVOD

Ulice i trгови javne su površine koje su namijenjene prometovanju i povezivanju gradova i ostalih lokalnih jedinica. Prema članku 5. *Zakona o naseljima* (NN 54/88)¹ „ulicom odnosno trgom, u smislu ovoga zakona, smatra se javno-prometna površina unutar granica građevinskog područja. Područje ulice odnosno trga obuhvaća javno-prometnu površinu i pripadajuće građevinske parcele.“ Također je potrebno spomenuti da prema članku 7. istog zakona „naselje, ulica i trg mora imati ime. (...) Na području naselja ne mogu biti dvije ili više ulica odnosno trgova s istim imenom.“² Smatra se da nazivi ulica i trgova nemaju važno značenje te da su nazivi samo simbolični.

„Moglo bi se reći da se slika grada sastoji od mehanički reprodukovane slike, koju najčešće stvaraju, sistematično ili ne, zvaničnici i politika, i od imaginarija koji nastaje preko određenih društvenih praksi, pri čemu se oba ova aspekta međusobno prožimaju i utiču jedan na drugi – u svakom gradu postoje društveni akteri koji imaju odlučujuće uloge u konsolidaciji njegove slike, gde dolazi do polivalentnih varijacija na osnovnu temu koje s vremenom stvaraju stereotipne i reativno čvrsto ustanovljene predstave o gradu“ (prijevod Radović 2013: 10).

Naime, u današnje vrijeme većina ulica i trgova ima, i dobiva, naziv prema kulturno, politički, znanstveno ili slično uzdignutoj osobi, osobi koja je pridonijela društvenoj zajednici ili narodu, a prema tom se imenovanju oblikuje slika grada. „Azaryahu tekst uličnoga nazivlja (ulične toponimije) smatra simboličkim izrazom moći, sredstvom simboličkoga utemeljenja uspostavljenoga poretka. Potencijal uličnoga nazivlja, s gledišta politike i moći, vidi u njegovoj sposobnosti da uvede autoriziranu verziju povijesti u obični okvir svakodnevnoga života.“ (Šakaja, Crljenko 2017: 237). Dakle, prema nazivima ulica i trgova, može se vidjeti kulturni, politički i povijesni položaj grada.

Ulice se i trгови prema nazivima mogu podijeliti u nekoliko različitih skupina. Mogu se obilježiti prema nazivima znamenitih osoba, mjestima ili događajima koji trajno ostaju u sjećanju svakoga čovjeka. Prema motivaciji, ulice i trгови mogu se dijeliti na antropohodonime (prema imenima osoba), orohodonime (prema nazivima brda, planina i vrhova), ojkohodonime (prema nazivima naseljenih mjesta, gradova, sela i zaselaka), fitohodonime (prema nazivima biljnih vrsta),

¹ *Zakon o naseljima*. „Narodne novine“, broj 54/88. Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=757>.

² U ovom se radu ne analizira hodonimija pakračkih mjesnih odbora, ali je važno napomenuti da članak 7. *Zakona o naseljima* nije usklađen s pravnim promjenama u Republici Hrvatskoj od osamostaljenja do danas. Budući da se u ovom radu analizira hodonimija grada Pakraca, dat će se primjer prema ovom gradu (npr. u današnje je vrijeme moguće da naziv ulice u gradu Pakracu bude isti kao i naziv ulice u nekom pakračkom naselju, kao što je Badljevinu).

zoohodonime (prema nazivima životinjskih vrsta), hodonime motivirane lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću (objekt, spomenik, institucija, djelatnost ili zanimanje) te hodonime motivirane povijesnim pojmovima i događajima.³ S obzirom na to da je za imenovanje ulica i trgova nadležno Gradsko vijeće,⁴ većina ulica i trgova nekog mjesta nazive dobiva prema političkom i kulturnom usmjerenju tog mjesta. Kako se mijenja, najčešće, politički utjecaj nekog mjesta, tako se mijenjaju i nazivi ulica i trgova tog mjesta. Dakle, cilj je preimenovanja ulica i trgova jačanje političkog utjecaja, nacionalne svijesti, a ponekad i kulturne osviještenosti određenog mjesta stanovanja.

Temeljeći se na *Zakonu o naseljima* te na zakonskom određenju o načinu imenovanja ulica i trgova, cilj je ovoga rada prikazati motivacijsku značajku u pakračkim hodonimima. Utvrdit će se u kojoj je mjeri pakračka hodonimija potaknuta nacionalnim, koliko lokalnim, a koliko ostalim motivacijskim obilježjima. Hodonimi se ovoga rada analiziraju i s tvorbenog stajališta kako bi se поближе prikazali načini dodjeljivanja naziva ulicama i trgovima u gradu Pakracu te se istražuju moguća odstupanja od jezične norme. Nadalje, istraživanje obuhvaća (pre)imenovanje ulica i trgova tijekom godina te usporedbu tvorbenog načina naziva pakračkih ulica i trgova nekada s današnjom pakračkom hodonimijom.

³ Podjela hodonima prilagođena je za ovaj rad prema Vuković (2007).

⁴ Na temelju *Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi*, *Statuta Grada Pakraca* i *Zakona o naseljima*, odluke o nazivima ulica i trgova donosi Gradsko vijeće grada Pakraca.

2. KRATKA POVIJEST GRADA PAKRACA

Grad Pakrac malo je mjesto u zapadnoj Slavoniji, u Požeško-slavonskoj županiji koje danas službeno broji 8460 stanovnika.⁵ Grad se sastoji od svega 76 ulica i trgova od kojih je većina tijekom godina promijenila nazive, a nekolicina je ostala istog nazivlja. „Grad se širio od pakračke utvrde i glavnog gradskog trga prema periferiji i dalje prema Požegi, Daruvaru i Lipiku. Najstarije pakračke ulice su današnja Gojka Šuška (dijelom) i Hrvatskih velikana, zatim Strossmayerova i Ulica braće Radić, a potom su, tijekom daljnjeg širenja grada, izgrađivane Bolnička, Tomislavova, Matije Gupca...” (Kliček 2011: 39). Najstariji zapis o nazivima ulica i trgova u Pakracu, pronađen u katastarskom uredu grada Pakraca, datira iz 1910. Nazivi ulica i trgova grada Pakraca vjerojatno su postojali i ranije, ali zapisa o tom podatku nema. Pakračka utvrda, kojoj se ne zna točno vrijeme nastanka, počela se rušiti u 19. stoljeću, za vrijeme utjecaja obitelji grofova Jankovića, te su se ostatci utvrde koristili za nasipavanje ceste Pakrac-Kukunjevac.⁶ Za vrijeme njihove vladavine, grad se počeo razvijati – gradila se crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, škola, bolnica, pruga, hotel itd. Samim tim povećala se potreba za izgradnjom prometnica i povezivanjem objekata međusobno, kao i Pakraca s ostalim naseljima.

⁵ Prema službenom popisu stanovništva iz 2011. Dostupno na:

https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup11_3182.html.

⁶ Naselje Kukunjevac pripada općini Lipik – grad udaljen 4 km od Pakraca.

3. HODONIMIJA GRADA PAKRACA

U ovom se radu gradske četvrti ne analiziraju jer analiza gradskih četvrti nije ista kao ona ulica i trgova. „Te se dvije skupine imena razlikuju i po vremenu pojavnosti – imena (gradskih) četvrti u pravilu vremenski prethode imenima ulica u njima, a uglavnom su i tipovi imena kojima se imenuju ta dva referenta (čtvrť i ulica u njoj) različiti (strukturno, tvorbeno, motivacijski)“ (Lasić 2017: 7). Usprkos tome, gradske se četvrti trebaju spomenuti kako bi se dobila što vjerodostojnija slika grada. Grad Pakrac službeno nema gradske četvrti, ali neslužbeno, Pakračani imaju nazive za neke dijelove grada, a to su *Jug*, *Jug II* i *Venecija*. Gradska četvrt *Jug* novoizgrađeni je dio grada. U tom dijelu grada prije nije bilo stambenih zgrada kao danas, a taj dio grada nazvan je *Jug* jer se nalazi na južnoj strani grada i malo je odijeljen od ostatka grada. Gradska četvrt *Jug II* također je novoizgrađeni dio grada u kojem se danas nalaze zgrade za stanovanje. Nazvan je *Jug II* jer se također nalazi na južnoj strani grada, udaljen od dijela grada *Jug*, ali i zato što je novoizgrađen kao i *Jug*. Gradska je četvrt *Venecija* najvjerojatnije nazvana tako jer svojim izgledom podsjeća na Veneciju u Italiji.

U analizu pakračke hodonimije nisu uključena okolna naselja koja pripadaju općini Pakrac. Prema popisu ulica i trgova,⁷ Pakrac se sastoji od 76 ulica i trgova. Kako je navedeno u uvodu ovoga rada, hodonimija grada Pakraca dijeli se prema motivaciji na antropohodonime (prema imenima osoba), orohodonime (prema nazivima brda, planina i vrhova), ojkohodonime (prema nazivima naseljenih mjesta, gradova, sela i zaselaka), fitohodonime (prema nazivima biljnih vrsta), zoohodonime (prema nazivima životinjskih vrsta), hodonime motivirane lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću (objekt, spomenik, institucija, djelatnost ili zanimanje) te hodonime motivirane povijesnim pojmovima i događajima.

3.1. Antropohodonimi

Velika većina hodonima grada Pakraca svrstana je u antropohodonime. Od ukupno 76 hodonima, antropohodonimima pripada njih čak 47. Antropohodonimi su hodonimi koji u svom nazivu sadrže „vlastito ime, prezime ili nadimak (eponim)“ (Vuković 2007: 148) neke značajne osobe, najčešće vezane uz određeni grad, cijelu državu ili naciju. U daljnjoj analizi može se primijetiti kako se antropohodonimi Pakraca sastoje uglavnom od maskulonima,⁸ a samo je jedan feminonim.⁹ Kako

⁷ Popis ulica i trgova za ovaj se rad pronašao u papirnatom obliku u zgradi gradske uprave pa se ne može priložiti poveznica.

⁸ Lat. *masculus* – muški. „Pod izrazom maskulonim podrazumijevamo osobno ime muškarca“ (Vuković 2007: 149).

⁹ Lat. *femina* – žena. „Pojam feminonim obuhvaća osobno ime žene“ (Vuković 2007: 150).

antropohodonimi sadrže motivaciju prema imenima možemo ih dijeliti u nekoliko skupina motiviranih imenima: a) istaknutih državnika, dužnosnika i političara, b) istaknutih osoba iz kulturnog i javnog života (skladatelji, književnici, pjesnici, jezikoslovci, sportaši, kipari, pedagozi, dobrotvori, hrvatski branitelji i sl.), c) istaknutih prirodoslovaca i izumitelja i d) katoličkih svetaca i crkvenih službenika.¹⁰ Važno je napomenuti da su neke osobe, čija se imena koriste u antropohodonimima Pakraca, istaknutije u više područja pa će se svrstavati u ono područje po kojem su poznati široj javnosti.¹¹

3.1.1. Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih osoba iz kulturnog i javnog života

Od ukupno 47 antropohodonima, najviše je antropohodonima motiviranih imenima istaknutih osoba iz kulturnog i javnog života, a njih je 20. Najveći dio zauzimaju hodonimi koji u osnovi sadrže imena književnika, pjesnika i jezikoslovca, čak njih 14. Tri su hodonima koja u osnovi sadrže imena hrvatskih branitelja, a po jedan hodonim u svojoj osnovi sadrži ime kipara, skladatelja i trgovca, Čeha, koji je svojim proizvodima pomagao partizanski pokret.

Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih osoba iz kulturnog i javnog života uglavnom su trorječni, a jedan je višerječni. Tvore se od identifikacijskog člana *ulica* i imena i prezimena istaknute osobe. Uglavnom su svi antropohodonimi motivirani imenima istaknutih osoba iz kulturnog i javnog života u genitivnom obliku jednine, a jedan je u nominativnom obliku jednine. Antropohodonimi motivirani imenima književnika, pjesnika i jezikoslovaca jesu: *Ulica Miroslava Krležę, Ulica Ivana Gorana Kovačića, Ulica Augusta Šenoę, Ulica braće Radić, Ulica Marina Držića, Ulica Mate Lovraka, Ulica Ivane Brlić Mažuranić, Ulica Grigora Viteza, Ulica Augusta Cesarca, Ulica Petra Preradovića, Ulica Tina Ujevića, Ulica Silvija Strahimira Kranjčevića, Ulica Ivana Gundulića* te *Ulica Ljudevita Gaja*. *Ulica Ivane Brlić Mažuranić* višerječni je antropohodonim jer u osnovi sadrži ime i dva prezimena poznate književnice. Nadalje treba se osvrnuti na pisanje prezimena *Brlić-Mažuranić*. Prema Brozu „znakom - sastavljaju se imenice, od kojih se svakoj napose osjeća značenje, a prva se ne mijenja po oblicima. Takove su sastavljenice: (...) b) gdje je jedna imenica dodatak drugoj; na pr. Kačić-Miošić (...)“ (prema Glušac 2015: 27). Uobičajeno je da se spojnica između dva prezimena (ne) piše ovisno o odabiru određene osobe: „zakonski, službeni lik prezimena

¹⁰ Podjela antropohodonima prema Majetić (2017) prilagođena je potrebama ovog rada.

¹¹ Npr. Josip Juraj Strossmayer poznat je po tome što je bio hrvatski političar, zastupnik u Hrvatskom saboru te istaknuti prvak Narodne stranke, ali široj je javnosti poznat po tome što je bio đakovački biskup.

(sa spojnicom ili bez nje) nadređen je pravopisnoj normi“ (Glušac 2015: 28). Iz ovoga proizlaze „suvremena pravopisna rješenja različitih autora koja donose dvostrukosti pisanja dvostrukih prezimena ženskih osoba. Naime, *Pravopis hrvatskoga jezika V.* Anića i J. Silića (2001: 80) kao i *Hrvatski pravopis* Matice hrvatske (Badurina, Marković i Mićanović 2008: 99) dopuštaju pisanje dvostrukih prezimena i muških i ženskih osoba i sa spojnicom i bez nje“ (Glušac 2015: 28). Dakle, zaključuje se da „pisanje ili nepisanje crtice načelno ovisi o izboru nositelja prezimena, odnosno o načinu na koji je to zabilježeno u dokumentima. Ako to nije moguće utvrditi, dopušteno je dvostruka prezimena pisati na oba načina.“ (Badurina, Marković i Mićanović prema Glušac 2015: 28). Gradsko vijeće grada Pakraca službeno je ulicu imenovalo bez spojnice između dva prezimena. *Ulica braće Radić* drugačije je tvorena od ostalih antropohodonima motiviranih imenima književnika, pjesnika i jezikoslovaca. Tvorena je od identifikacijskog člana *ulica*, imenske odrednice (opće imenice) i prezimena. Antropohodonimi motivirani imenima hrvatskih branitelja jesu: *Ulica Nikole Oršanića*, *Ulica Stanka Grabrića* te *Ulica Vlade Laučana*. Antropohodonim motiviran imenom kipara je: *Ulica Ivana Meštrovića*. Antropohodonim motiviran imenom skladatelja je: *Ulica Vatroslava Lisinskog*. Antropohodonim motiviran imenom trgovca je: *Ulica Vinka Rehaka*.

3.1.2. Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih državnika, dužnosnika i političara

Ovu skupinu čini 17 antropohodonima. Najveći dio zauzimaju antropohodonimi motivirani imenima političara, njih pet, od kojih je jedan i prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman. Druga je po veličini skupina antropohodonima motivirana imenima hrvatskih kraljeva, a takvih antropohodonima je tri. Nadalje antropohodonima motiviranih imenima knezova je dva, imenom češkog generala jedan, imenom plemića jedan, imenom baruna jedan, imenom bana jedan, imenom vođe hrvatsko-slovenske seljačke bune jedan, imenom zapovjednika šibenskog partizanskog odreda i revolucionara koji je poginuo u borbi protiv talijanskih snaga jedan te imenom grofice jedan.

Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih državnika, dužnosnika i političara uglavnom su trorječni. Pet je antropohodonima ove vrste višerječnih. Tvore se od identifikacijskog člana *ulica* ili *trg* te imena, ponegdje titule, i prezimena istaknute osobe. Svi su antropohodonimi motivirani imenima istaknutih državnika, dužnosnika i političara u genitivu jednine. Antropohodonimi motivirani imenima političara jesu: *Trg dr. Ivana Šretera*, *Ulica Andrije Hebranga*, *Trg dr. Franje Tuđmana*, *Ulica Gojka Šuška* te *Ulica Đure Basaričeka*. Antropohodonimi motivirani imenima hrvatskih kraljeva tvore se od identifikacijskog člana *ulica*, titule te imena, a to su: *Ulica kralja*

Tomislava, Ulica kralja Zvonimira te Obala kralja Petra Krešimira IV. Ulica Obala kralja Petra Krešimira IV. sadrži identifikacijski član *obala* umjesto *ulica*, titulu, dva imena te broj kojim se razlikuje od ostalih kraljeva istog imena, a ta se ulica popularno, među građanima, naziva *Venecija*. Antropohodonimi motivirani imenima knezova tvore se od identifikacijskog člana *ulica*, titule te imena, a to su: *Ulica kneza Branimira* te *Ulica kneza Domagoja*. Antropohodonim motiviran imenom češkog generala tvori se od identifikacijskog člana *ulica*, te imena i prezimena, a to je: *Ulica Jana Žiške*. Antropohodonim motiviran imenom hrvatskog plemića tvori se od identifikacijskog člana *ulica*, imena i dva prezimena koja predstavljaju dvije plemićke loze, a to je: *Ulica Nikole Šubića Zrinskog*. Antropohodonim motiviran imenom hrvatskog baruna tvori se od identifikacijskog člana *prolaz*, titule te prezimena, a to je: *Prolaz baruna Trenka*. Antropohodonim motiviran imenom hrvatskog bana tvori se od identifikacijskog člana *trg*, titule, imena i prezimena, a to je: *Trg bana Josipa Jelačića*. Antropohodonimi motivirani imenom vođe hrvatsko-slovenske seljačke bune te imenom zapovjednika šibenskog partizanskog odreda i revolucionara tvore se od identifikacijskog člana *ulica*, imena i prezimena, a to su: *Ulica Matije Gupca*, vođa hrvatsko-slovenske seljačke bune te *Ulica Pepe Polaka*, zapovjednik šibenskog partizanskog odreda i revolucionar. Antropohodonim motiviran imenom grofice Janković je: *Ulica Alojzije Janković*. Alojzija (Vjekoslava) grofica Festetić od Tolne postaje glava obitelji Janković nakon muževine (Ivan Janković) smrti te nastavlja plemićku lozu. Taj antropohodonim tvori se od identifikacijskog člana *ulica* te imena i prezimena istaknute osobe, a također se piše u genitivnom obliku jednine.

3.1.3. Antropohodonimi motivirani imenima katoličkih svetaca i crkvenih službenika

Iako je većina stanovnika grada Pakraca katoličke vjeroispovijesti,¹² čak 78 % stanovništva,¹³ ovu skupinu čini samo pet antropohodonima, a oni se dijele na crkvene službenike i katoličke svetce. Antropohodonima motiviranih imenima crkvenih službenika je četiri, a antropohodonim motiviran imenom katoličkog svetca samo je jedan.

Samo je jedan antropohodonim motiviran imenima katoličkih svetaca i crkvenih službenika trorječan, a ostala su četiri višerječna. Svi antropohodonimi ove skupine pišu se u genitivnom obliku jednine. Tri antropohodonima motivirana imenima crkvenih službenika tvore se od identifikacijskih

¹² Podatak pronađen na mrežnoj stranici Državnog zavoda za statistiku. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/censuslogo.htm>.

¹³ Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine.

članova *ulica* ili *aleja*, crkvene službe (i titule) te imena i prezimena (*Ulica kardinala Alojzija Stepinca*, *Aleja mons. dr. Josipa Pazmana*) ili od identifikacijskog člana *trg* i višerječne antroponimske sintagme (*Trg pape Ivana Pavla II.*). Četvrti antropohodonim ove vrste sadrži identifikacijski član *ulica*, dva imena i prezime, a to je: *Ulica Josipa Jurja Strossmayera*. Antropohodonim motiviran imenom katoličkog svetca tvori se od identifikacijskog člana *ulica*, genitivnog oblika pridjeva *sveti* te imena svetca, a to je: *Ulica svetog Roka*.

3.1.4. Antropohodonimi motivirani imenima istaknutih prirodoslovaca i izumitelja

Ovo je najmalobrojnija skupina antropohodonima, a sastoji se od samo dva antropohodonima. Time se može primijetiti kako se rijetko odaje počast prirodoslovcima i izumiteljima pri imenovanju ulica i trgova u Pakracu. Oba antropohodonima koriste se u genitivnom obliku jednine. Tvore se od identifikacijskog člana *ulica* te imena i prezimena istaknute osobe. Antropohodonim motiviran imenom istaknutog hrvatskog prirodoslovca je: *Ulica Ruđera Boškovića*, a antropohodonim motiviran imenom istaknutog hrvatskog izumitelja je: *Ulica Nikole Tesle*.

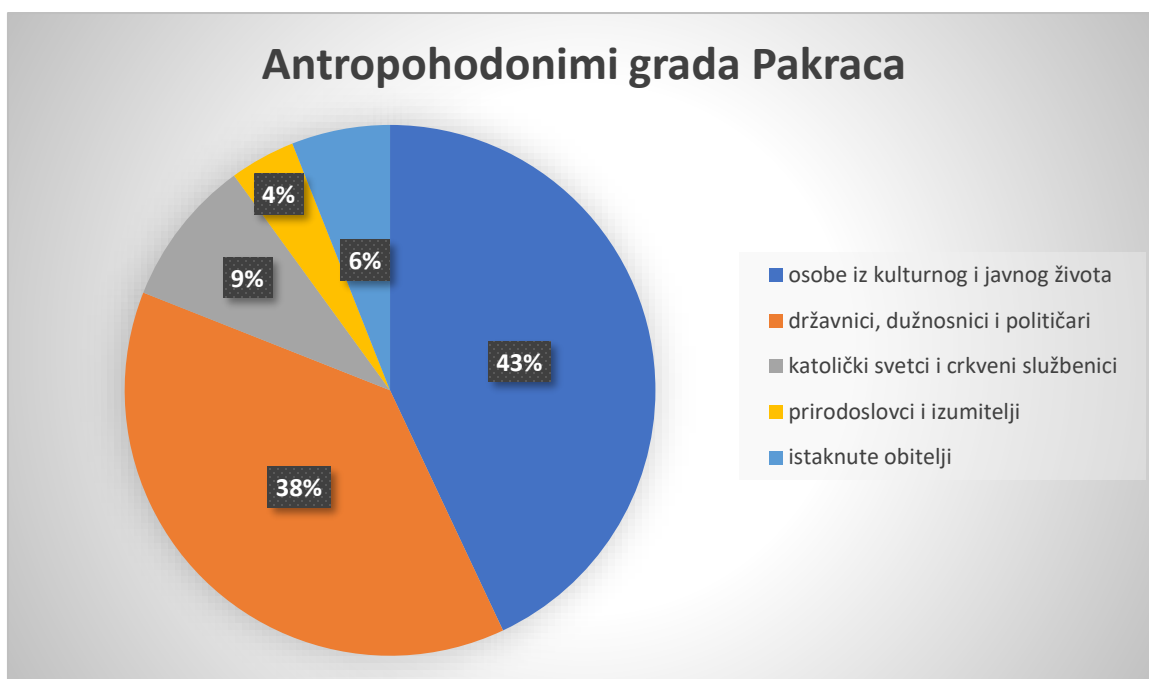
3.1.5. Antropohodonimi motivirani prezimenima istaknutih obitelji

Neka obiteljska prezimena istaknutija su i poznatija od drugih. Tako su i neki hodonimi posvećeni tim obiteljskim prezimenima. Naime, samo su tri antropohodonima u gradu Pakracu motivirana prezimenima istaknutih obitelji.

Antropohodonimi motivirani prezimenima istaknutih obitelji jednorječni su ili dvorječni. Prvi takav antropohodonim dobio je naziv prema istaknutoj plemićkoj obitelji – Frankopan, koji su se još nazivali i Krčki knezovi. Taj je antropohodonim dvorječan. Tvori se od identifikacijskog člana *ulica* i prezimena *Frankopan* koje se prilagodilo pridjevnom sufiksalsnom tvorbom, dakle dodavanjem sufiksa *-ska*. Taj je antropohodonim *Frankopanska ulica*. Antropohodonim je napisan kao posvojni pridjev u nominativu jednine. Nadalje, drugi dvorječni antropohodonim tvori se od identifikacijskog člana *sokak* te prezimena *Veber* koji se prilagođava pridjevnom sufiksalsnom tvorbom dodavajući sufiks *-ov*. Taj je antropohodonim *Veberov sokak*. Također je antropohodonim napisan kao posvojni pridjev u nominativu jednine. Posljednji je antropohodonim ove vrste jednorječan, a naziv je dobio prema prezimenu obitelji *Marin*. Tvori se pridjevnom sufiksalsnom tvorbom od posvojnog pridjeva *Marinkov* i sufiksa *-ac*. Ovaj je antropohodonim napisan u nominativu jednine.

3.1.6. Zastupljenost pojedinih antropohodonima u pakračkim hodonimima

Na Grafikonu 1 može se vidjeti zastupljenost antropohodonima grada Pakraca prema motivaciji imenovanja. Najviše je antropohodonima motiviranih imenima osoba iz kulturnog i javnog života, čak 43 %. Druga je skupina po redu skupina antropohodonima motiviranih imenima državnika, dužnosnika i političara, njih 38 %. Treća skupina sadrži 9 % antropohodonima motiviranih imenima katoličkih svetaca i crkvenih službenika, nakon te slijedi skupina motivirana imenima istaknutih obitelji koja sadrži 6 %, a najmanja skupina zauzima svega 4 % i to su antropohodonimi motivirani imenima prirodoslovaca i izumitelja.

Grafikon 1 Podjela antropohodonima grada Pakraca prema motivaciji imenovanja

Važno je spomenuti da od ukupno 47 antropohodonima grada Pakraca samo su dva antropohodonima motivirana imenima ženskih osoba – Ivane Brlić-Mažuranić i grofice Alojzije Janković. Na Grafikonu 2, dakle, može se vidjeti da ženska imena zauzimaju samo 4 % od ukupnog broja antropohodonima, što je u današnje, moderno, doba Republike Hrvatske zaista poražavajući rezultat.

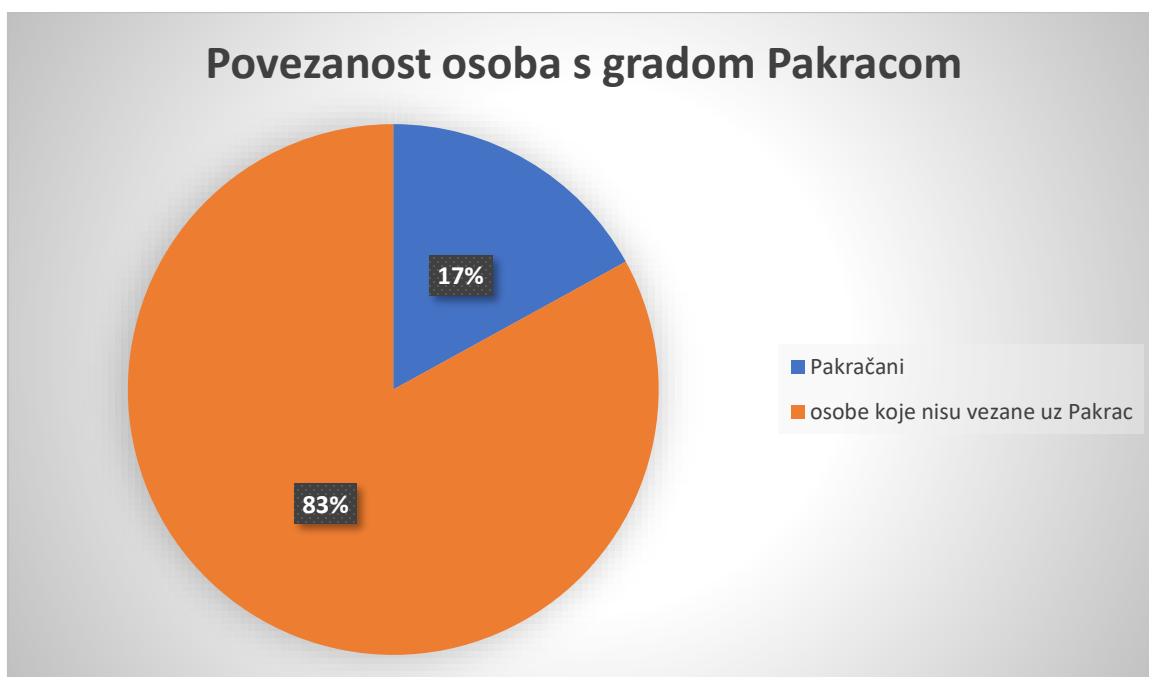

Grafikon 2 Zastupljenost spolova u antropohodonimima grada Pakraca

Na Grafikonu 3 može se vidjeti da od ukupno 47 antropohodonima samo je osam antropohodonima dobilo naziv prema imenima osoba koje su vezane uz Pakrac. Kao što je već prethodno rečeno, Alojzija (Vjekoslava) Janković grofica Festetić od Tolne postaje glava obitelji Janković nakon muževe (Ivan Janković) smrti te nastavlja plemićku lozu. Nikola Oršanić bio je pakrački branitelj iz Domovinskog rata. Vlado Laučan, Pakračanin, bio je prometni policajac i prva je žrtva Domovinskog rata na čitavom području zapadne Slavonije, a poginuo je 9. lipnja 1991. Stanko Grabrić rođeni je Pakračanin koji je bio mobiliziran u zrakoplovstvo Nezavisne Države Hrvatske (NDH). „Inicijator je neuspješnog prebjega 60-ak pilota na teritorij pod kontrolom partizanskih jedinica, a u Hercegovini se uspijeva priključiti partizanskom pokretu“ (Izložbeni postav vojne i ratne povijesti 30. rujna 2013.).¹⁴ Vinko Rehak (čit. Žeak) bio je trgovac i antifašist koji je proizvodima iz svoje trgovine pomagao partizanski pokret. Pepo (Josip) Polak rođen je u Pakracu. Bio je Židov, partizan i revolucionar. Također je bio zapovjednik šibenskog partizanskog odreda, a poginuo je u borbi protiv talijanskih snaga. Dr. Josip Pazman rođen je u Pakracu, a u životu je mnogo toga postigao. Bio je hrvatski svećenik, teolog, filozof, sveučilišni profesor, kanonist i poznavatelj i prevoditelj

¹⁴ Podatak pronađen na Facebook stranici Muzeja vojne i ratne povijesti Pakrac. Dostupno na <https://www.facebook.com/ratna.povijest/photos/fotografija-stanka-grabri%C4%87a-stanko-grabri%C4%87-je-ro%C4%91en-u-pakracu-1811914-g-osnovnu-/727862900563674/>.

kanonskog prava. Također, jedno od njegovih najvećih postignuća je to što je bio papin kućni prelat.¹⁵ Jedna je od najznačajnijih osoba na području Pakraca dr. Ivan Šreter. On je bio liječnik i humanist, predsjednik Hrvatske demokratske zajednice (HDZ), za vrijeme Domovinskog rata otet je i mučen, a njegovi posmrtni ostatci do današnjeg dana nisu pronađeni.

Grafikon 3 Zastupljenost istaknutih Pakračana u hodonimiji grada Pakraca

3.2. Orohodonimi

„U literaturi *oronim*¹⁶ podrazumijeva ime vrha ili uzvisine, brda ili gore“ (Vuković 2007: 162). Dakle, u kategoriju orohodonima pripadaju hodonimi koji su naziv dobili prema brdima, gorama, planinama, šumama ili vrhovima. U gradu Pakracu postoje četiri takva hodonima.

Od ukupno četiri orohodonima, dva su dvorječna, a dva su jednorječna. Orohodonim *Planinska ulica* tvori se pridjevnom sufiksalsnom tvorbom od identifikacijskog člana *ulica* te posvojnog pridjeva planinska (*planin* + sufiks *-ska*). Orohodonim *Psunjska ulica* također se tvori pridjevnom sufiksalsnom tvorbom, od identifikacijskog člana *ulica* te naziva planine *Psunj* i sufiksa -

¹⁵ Srednjovj. lat. *praelatus*, u Katoličkoj Crkvi, dostojanstvenik koji ima vlastitu jurisdikciju.

¹⁶ Grč. *oros*- brdo, gora.

ska. Dva jednorječna orohodonima su *Krndija* i *Kalvarija*. *Krndija* je inače gora u Slavoniji „koja je prirodni nastavak Papuka“¹⁷ (Hrvatski planinarski savez). Po toj je gori jedna od ulica u Pakracu dobila naziv. Dakle, ovaj se orohodonim tvori od imenice *Krndija*. Drugi jednorječni orohodonim naziva se *Kalvarija*. *Kalvarija* je šuma u Pakracu koja je sađena 1900. Tvori se od imenice *Kalvarija*. Sva četiri orohodonima napisana su u nominativnom obliku jednine.

3.3. Ojkohodonimi

„Pod pojmovima ojkonom¹⁸ ili ekonim podrazumijeva se naziv za naseljeno mjesto. To znači da u ovu skupinu vlastitih imenica ubrajamo imena gradova, sela i zaselaka“ (Vuković 2007: 157). Iz toga se zaključuje da su ojkohodonimi hodonimi koji su naziv dobili po kakvom naseljenom mjestu. U ovu kategoriju pripadaju četiri ojkohodonima grada Pakraca.

Sva četiri ojkohodonima su dvorječna. Dva se ojkohodonima tvore pridjevnom sufiksalsnom tvorbom i sadrže identifikacijski član *ulica*. To su: *Osječka ulica* i *Vukovarska ulica*. Nazive su dobili iz solidarnosti zbog Domovinskog rata. *Vukovarska ulica* tvori se od imenice *Vukovar* i sufiksa *-ska*, a *Osječka ulica* od imenice *Osijek* i sufiksa *-čka*. Druga dva ojkohodonima također se tvore pridjevnom sufiksalsnom tvorbom, ali identifikacijskim članom *put*. To su: *Kragujski put* i *Šeovački put*. *Kraguj* i *Šeovica* dva su naselja u blizini Pakraca. *Kraguj* pripada općini Pakrac, a *Šeovica* općini Lipik. Ojkohodonim *Kragujski put* tvori se od imenice *Kraguj* i sufiksa *-ski*, a *Šeovački put* od imenice *Šeovica* i sufiksa *-ački*. Sva četiri ojkohodonima napisana su u nominativu jednine.

3.4. Zoohodonimi

Pod pojmom „zoonim¹⁹ obuhvaćaju se nazivi za životinjske vrste“ (Vuković 2007: 170). Dakle, zoohodonimi su hodonimi kojima su nazivi motivirani nazivom vrste životinja. U ovu skupinu pripada samo jedan zoohodonim grada Pakraca.

Taj je zoohodonim napisan u nominativnom obliku jednine. Trorječan je i naziva se: *Ulica leptirovo brdo*. Tvori se od identifikacijskog člana *ulica* i zoonimske sintagme *leptirovo brdo*.

¹⁷ Dostupno na: <https://www.hps.hr/info/hrvatski-vrhovi/krndija-vrh-kapovac/>.

¹⁸ Grč. *oiko*, *oikos* – dom, kuća, obitavalište.

¹⁹ Grč. *zōon* – životinja.

3.5. Fitohodonimi

„Izraz fitonim²⁰ nije nov u inventaru lingvističkog i inog nazivlja, a njime se obuhvaćaju nazivi za sorte biljaka“ (Vuković 2007: 177). U kategoriju fitohodonima pripadaju hodonimi čiji su nazivi motivirani kakvom sortom biljaka. U fitohodonime grada Pakraca možemo ubrojiti samo jedan, dvorječan, hodonim.

Fitohodonim napisan u genitivnom obliku jednine naziva se: *Aleja kestenova*. Naziv je, dakako, dobila po drvoredu kestena u toj ulici. Taj se fitohodonim tvori od identifikacijskog člana *aleja* i pridjevne sufiksalne tvorbe imenice *kesten* i sufiksa *-ova*.

3.6. Hodonimi motivirani povijesnim pojmovima i događajima

„Osim emanacije istaknute slike sadašnjeg, gradovi poseduju potencijal i za snažnu projekciju slike o prošlosti“ (Radović 2013: 10–11). Ova skupina hodonima odnosi se najviše na motivaciju povijesnih pojmova iz Domovinskog rata, a ti su pojmovi, gotovo svi, vezani za grad Pakrac. Hodonima motiviranih povijesnim pojmovima i događajima ima deset. Iza naziva većine hodonima ove vrste krije se očita motivacija imenovanja, stoga se neće dodatno pojašnjavati, ali za neke će se motivacija dodatno pojasniti. Samo je jedan od tih hodonima napisan u nominativu jednine, ostalih devet napisano je u genitivnom obliku jednine. Sedam je hodonima trorječnih, dva su dvorječna, a jedan je višerječan.

Hodonim napisan u nominativu jednine je: *Ulica „Bljesak“*. Kako se može i zaključiti, naziv je dobila po vojnoj-redarstvenoj akciji Hrvatske vojske i specijalne policije Republike Hrvatske. Tvori se od identifikacijskog člana *ulica* i imenice *Bljesak*. Hodonimi napisani u genitivu jednine su: *Ulica poginulih branitelja*, *Ulica 103. brigade*, *Ulica 105. brigade*, *Ulica hrvatske policije iz Domovinskog rata*, *Ulica 30. svibnja*, *Ulica ZNG-e*, *Ulica hrvatskih velikana*, *Ulica Križnog puta te Trg 76. bataljuna*. Hodonimi *Ulica poginulih branitelja*, *Ulica hrvatskih velikana*, *Ulica hrvatske policije iz Domovinskog rata* te *Ulica Križnog puta*²¹ tvore se od identifikacijskog člana *ulica* i hodonimske sintagme pridjeva i imenica (*poginulih branitelja*, *hrvatskih velikana*, *hrvatske policije iz Domovinskog rata*, *Križnog puta*). Hodonimi *Ulica 103. brigade*, *Ulica 105. brigade* i *Ulica 30. svibnja* tvore se od identifikacijskog člana *ulica*, rednog broja (*103.*, *105.* i *30.*) i imenice (*brigade* i

²⁰ Grč. *fyton* – biljka.

²¹ *Ulica Križnog puta* naziv je dobila po sjećanju na Hrvate koji su se nakon Drugog svjetskog rata pješice vraćali iz Bleiburga.

svibnja). Hodonim *Ulica ZNG-e* tvori se od identifikacijskog člana *ulica* i kraticе *ZNG-e* koja znači *Zbor narodne garde*. Zadnji hodonim iz ove skupine, *Trg 76. bataljuna*, tvori se od identifikacijskog člana *trg*, rednog broja (76.) i imenice (*bataljuna*).

3.7. Hodonimi motivirani lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću

Hodonimi ove skupine vrlo su raznoliki. Od ukupno devet hodonima motiviranih lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću pet je hodonima motivirano ljudskom djelatnošću. Tri su hodonima motivirana lokalnim obilježjima, a jedan je hodonim motiviran ljudskim obilježjima. Neki su od tih hodonima napisani u nominativu jednine, neki u genitivu jednine, a jedan u genitivu množine. Jedan je hodonim četvororječan, tri su trorječna, četiri su dvorječna i jedan je jednorječan.

Pet je hodonima motivirano ljudskom djelatnošću, a to su: *Zona male privrede*, *Radničko naselje*, *Ulica radničkih sindikata*, *Ulica Matice hrvatske* te *Pilanski put*. Hodonimi *Zona male privrede* i *Radničko naselje* tvoreni su od hodonimske sintagme imenica i pridjeva. Hodonimi *Ulica radničkih sindikata* i *Ulica Matice hrvatske* tvoreni su od identifikacijskog člana *ulica* i hodonimske sintagme imenica i pridjeva (*radničkih sindikata*, *Matice hrvatske*). *Ulica radničkih sindikata* jedini je hodonim ove vrste koji je napisan u genitivnom obliku množine. Hodonim *Pilanski put* tvoren je od identifikacijskog člana *put* i pridjevine sufiksalne tvorbe, *Pilan* i sufiks *-ski*.

Hodonimi motivirani lokalnim obilježjima jesu: *Bolnička ulica*, *Vinogradska ulica* te *Prilaz na mali most*. Hodonimi *Bolnička ulica* i *Vinogradska ulica* tvore se od identifikacijskog člana *ulica* i pridjevine sufiksalne tvorbe, *Bolnic* i sufiks *-čka* te *Vinograd* i sufiks *-ska*. Hodonim *Prilaz na mali most* tvori se od hodonimske sintagme imenica (*prilaz*, *most*), pridjeva (*mali*) i prijedloga (*na*).

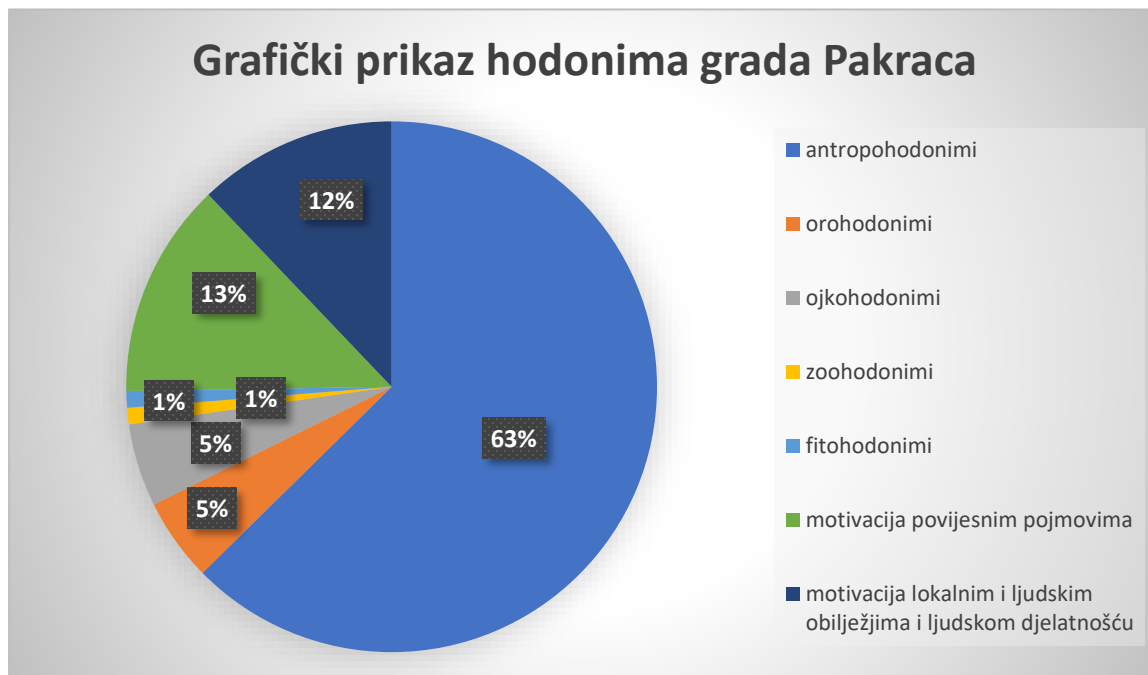
Hodonim motiviran ljudskim obilježjima je: *Fiškalovac*.²² Tvori se sufiksalsnom tvorbom, *Fiškalov* i sufiks *-ac*.

3.8. Semantičko-motivacijski prikaz hodonima grada Pakraca

U Grafikonu 4 može se vidjeti semantičko-motivacijska klasifikacija hodonima grada Pakraca. Najveći postotak zauzimaju antropohodonimi. Nakon njih slijede hodonimi motivirani povijesnim pojmovima pa hodonimi motivirani lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću, zatim

²² Fiškal – onaj koji se rado svađa, pravda, dokazuje da je u pravu, onaj koji je lukav; mudrijaš (Hrvatski jezični portal). Dostupno na: http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFpvXBk%3D

četvrto mjesto dijele ojkohodonimi i orohodonimi. Najmanji postotak zauzimaju fitohodonimi i zoohodonimi, samo 1%.

Grafikon 4 *Semantičko-motivacijska klasifikacija hodonima grada Pakraca*

4. HODONIMI GRADA PAKRACA NEKAD I DANAS – PROMJENA U IMENOVANJU

U prikazivanju i analiziranju nekih prijašnjih naziva ulica neće se koristiti identifikacijski član *ulica* jer se u to vrijeme identifikacijski član *ulica* rijetko koristio²³ upravo zbog jezične ekonomije. Dvorječni hodonimi izgovarali su se jednom riječju. Nastojali su „da se sa što manje jezičnih jedinica prenese jednaka količina obavijesti“ (Frančić, Pezelj 2013: 292). Identifikacijski član *trg* koristit će se u svakom spominjanju trga jer bez ovog identifikacijskog člana hodonim se ne bi mogao prepoznati zbog manjka obavijesne sastavnice.

U Tablici 1²⁴ mogu se vidjeti nekadašnji i današnji nazivi ulica. Tijekom godina su se nazivi mijenjali ovisno o političkoj i kulturnoj orijentaciji sredine. Najstariji pronađeni podatak o ulicama datira iz 1910., ali ulice su najvjerojatnije nastajale i mnogo ranije. U tablici je prikaz promjena naziva ulica. Prikazuje se najstariji naziv ulice te motivacija tog naziva, zatim promjena naziva ulice te današnji naziv ulice i motivacija današnjem nazivu.

Tablica 1 *Pakračke ulice nekad i danas*

NAJSTARIJI NAZIV	MOTIVACIJA	PROMJENA NAZIVA	DANAŠNJI NAZIV	MOTIVACIJA
<i>Čaršija</i>	Lokalno obilježje (dio grada)	<i>Trgovačka,</i> <i>Ulica kralja Aleksandra,</i> <i>Ulica Maršala Tita</i>	<i>Ulica Gojka Šuška</i> (danas samo dio ulice Čaršije)	Antroponimna (ime političara i nekadašnjeg ministra obrane)
			<i>Ulica hrvatskih velikana</i> (danas samo dio ulice Čaršije)	Povijesna (vitezovi, knezovi)

²³ Npr. za *Ulicu Ante Starčevića* nekad se govorilo samo *Starčevićeva*.

²⁴ Tablica 1 oblikovana prema povijesnom pregledu grada Osijeka prof. dr. sc. Stjepana Sršana koji se nalazi u knjizi *Ulice i trgovi grada Osijeka: povijesni pregled*.

Zrinski trg	Antroponimna (ime hrvatskog bana)	<i>Trg Republike</i>	<i>Trg 76. samostalnog bataljuna</i>	Povijesna (bataljun osnovan tijekom Domovinskog rata, jedini na području Pakraca)
Ulica JNA	Povijesna	<i>Ulica Zbora narodne garde</i>	<i>Ulica ZNG-e</i>	Povijesna
Ulica Veljka Vlahovića	Antroponimna (političar, narodni heroj Jugoslavije)	<i>Osječka ulica</i>	<i>Osječka ulica</i>	Ojkonimna (solidarnost gradu Osijeku)
Ulica 18. brigade	Povijesna	<i>Ulica 103. brigade</i>	<i>Ulica 103. brigade</i>	Povijesna
Ulica 16. omladinske brigade	Povijesna	<i>Ulica kneza Domagoja</i>	<i>Ulica kneza Domagoja</i>	Antroponimna (knez Primorske Hrvatske)
Ulica 12. proleterske brigade	Povijesna	<i>Ulica Matice hrvatske</i>	<i>Ulica Matice hrvatske</i>	Ljudska djelatnost
Ulica 8. marta	Povijesna	<i>Ulica Miroslava Krleže</i>	<i>Ulica Miroslava Krleže</i>	Antroponimna (književnik)
Ulica sedam sekretara SKOJ- a	Povijesna (Sekretari koji su vodili Savez komunističke omladine Jugoslavije)	<i>Ulica leptirovo brdo</i>	<i>Ulica leptirovo brdo</i>	Zoonimna
Ulica 6. korpusa	Povijesna	<i>Ulica 105. brigade</i>	<i>Ulica 105. brigade</i>	Povijesna

Šetalište Jovice Markovića	Antroponimna (partizan)	<i>Aleja kestenova</i>	<i>Aleja kestenova</i>	Fitonimna
Ulica revolucionarnih sindikata	Ljudska djelatnost	<i>Ulica radničkih sindikata</i>	<i>Ulica radničkih sindikata</i>	Ljudska djelatnost
Ulica Psunjskog odreda	Povijesna	<i>Psunjska ulica</i>	<i>Psunjska ulica</i>	Oronimna
Ulica Bonifacije Preča	Antroponimna (partizan)	<i>Pilanski put</i>	<i>Pilanski put</i>	Ljudska djelatnost
Ulica Posavskog odreda	Povijesna	<i>Planinarska ulica</i>	<i>Planinarska ulica</i>	Oronimna
Ulica Pop Jole Zeca	Antroponimna (partizan)	<i>Gavrinica</i>	<i>Ulica Križnog puta</i>	Povijesna
Ulica Miće Podunavca	Antroponimna (partizan)	<i>Ulica Svetog Roka</i>	<i>Ulica Svetog Roka</i>	Antroponimna (svetac)
Ulica Moše Pijade	Antroponimna (predsjednik Savezne narodne skupštine, član Izvršnog komiteta CK SKJ, komunist, partizan)	<i>Ulica braće Radić</i>	<i>Ulica braće Radić</i>	Antroponimna (književnici)
Ulica Kate Pejnović	Antroponimna (političarka, narodni heroj)	<i>Držićeva ulica</i>	<i>Ulica Marina Držića</i>	Antroponimna (pjesnik, književnik)
Partizanski prolaz	Povijesna	<i>Prolaz baruna Trenka</i>	<i>Prolaz baruna Trenka</i>	Antroponimna (braun Trenk)
Ulica palih boraca	Povijesna	<i>Ulica palih branitelja</i>	<i>Ulica hrvatskih branitelja</i>	Povijesna

<i>Omladinska ulica</i>	Ljudskim obilježjima	<i>Ulica Vatroslava Lisinskog</i>	<i>Ulica Vatroslava Lisinskog</i>	Antroponimna (skladatelj)
<i>Obala Marka Končara</i>	Antroponimna (narodni heroj Jugoslavije)	<i>Obala Petra Krešimira</i>	<i>Obala kralja Petra Krešimira IV.</i>	Antroponimna (kralj)
<i>Ulica dr. Nikole Miljanića Ratara</i>	Antroponimna (guverner Narodne banke SFRJ)	<i>Ulica Petra Preradovića</i>	<i>Ulica Petra Preradovića</i>	Antroponimna (pjesnik)
<i>Ulica Save Malešević</i>	Antroponimna (partizan)	<i>Frankopanska ulica</i>	<i>Frankopanska ulica</i>	Antroponimna (plemići Frankopani)
<i>Ulica Branka Maleševića</i>	Antroponimna (partizan)	<i>Vukovarska ulica</i>	<i>Vukovarska ulica</i>	Ojkonimna (solidarnost gradu Vukovaru)
<i>Ulica Vladimira Ilića Lenjina</i>	Antroponimna (predvodnik Oktobarske revolucije 1917. u Rusiji, osnivač prve Komunističke partije i Kominterne, utemeljivač Ruske Sovjetske Federativne Socijalističke Republike i	<i>Zvonimirova ulica</i>	<i>Zvonimirova ulica</i>	Antroponimna (kralj Zvonimir)

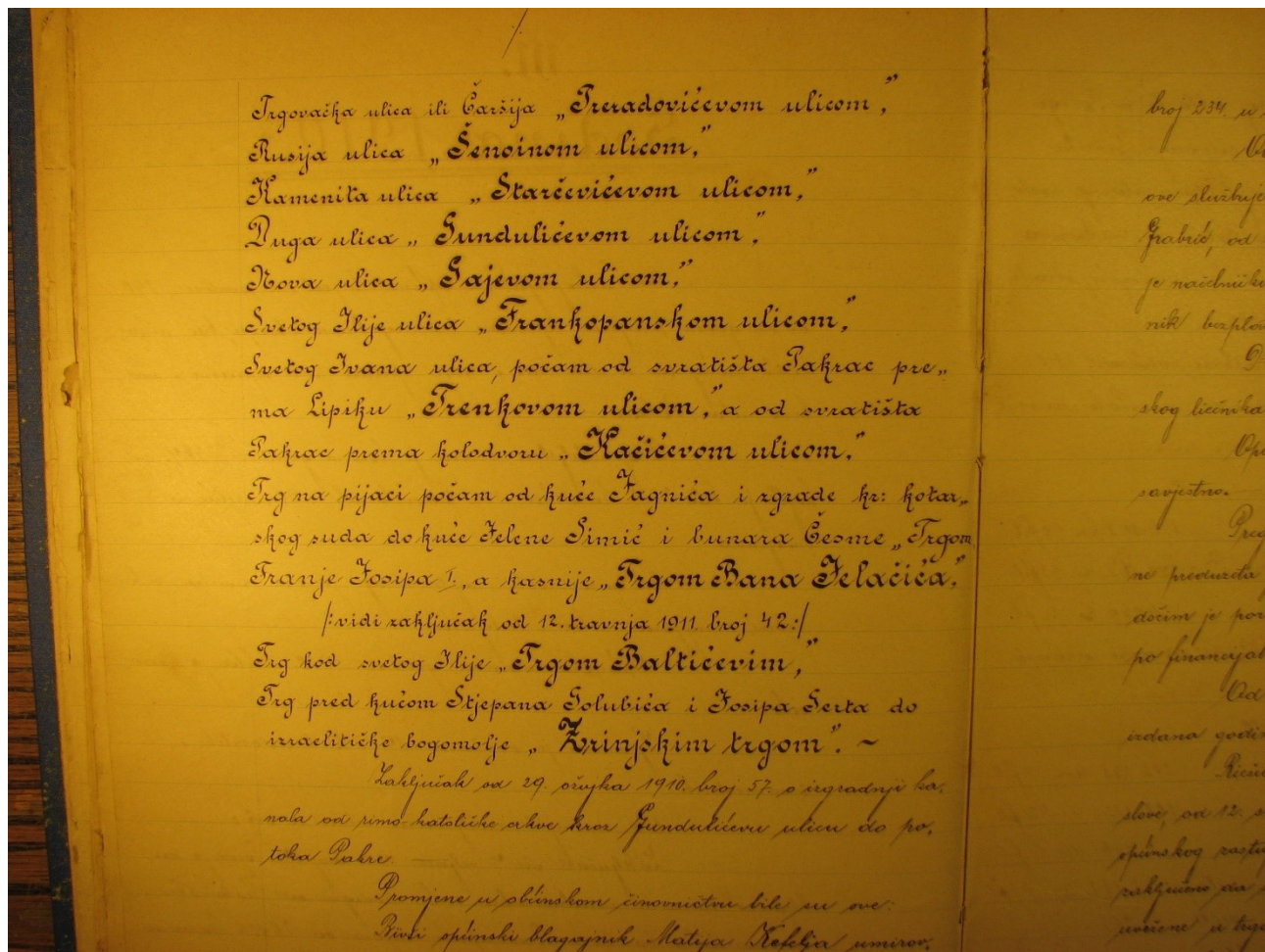
	Sovjetskog Saveza)			
<i>Ulica Katice Kocman</i>	Antroponimna (partizanka)	<i>Marinkovac</i>	<i>Marinkovac</i>	Antroponimna (obitelj Marin)
<i>Ulica Mate Jerkovića</i>	Antroponimna (hrvatski visoki vojni časnik i državni dužnosnik)	<i>Kranjčevićeva ulica</i>	<i>Ulica Silvija Strahimira Kranjčevića</i>	Antroponimna (pjesnik)
<i>Ulica Milenka Ivanovića</i>	Antroponimna (partizan)	<i>Kragujski put</i>	<i>Kragujski put</i>	Ojkonimna
<i>Ulica Ivana Gošnjaka</i>	Antroponimna (general Jugoslavenske narodne armije – JNA)	<i>Ulica Ruđera Boškovića</i>	<i>Ulica Ruđera Boškovića</i>	Antroponimna (prirodoslovac)
<i>Ulica Dušana Marjana Zuce</i>	Antroponimna (partizan)	<i>Šeovački put</i>	<i>Šeovački put</i>	Ojkonimna
<i>Ulica Franje Drobnija</i>	Antroponimna (jugoslavenski komunist, sudionik Oktobarske revolucije)	<i>Veberov sokak</i>	<i>Veberov sokak</i>	Antroponimna (obitelj Veber)
<i>Ulica Nade Dimić</i>	Antroponimna (narodni heroj Jugoslavije)	<i>Basaričekova ulica</i>	<i>Ulica Đure Basaričeka</i>	Antroponimna (političar)
<i>Ulica Franje Degla-Saška</i>	Antroponimna (partizan)	<i>Šubićeva ulica</i>	<i>Šubićeva ulica</i>	Antroponimna (plemić)
<i>Ulica Dušana Čorkovića</i>	Antroponimna (narodni heroj)	<i>Ulica Mate Lovraka</i>	<i>Ulica Mate Lovraka</i>	Antroponimna (pisac)

	SFR Jugoslavije)			
<i>Ulica Češke brigade Jan Žiška</i>	Antroponimna (češki nacionalni heroj, češki general)	<i>Ulica Jan Žiške</i>	<i>Ulica Jana Žiške</i>	Antroponimna (češki nacionalni heroj, češki general)
<i>Ulica Anke Butorac</i>	Antroponimna (narodni heroj Jugoslavije)	<i>Ulica Ivane Brlić Mažuranić</i>	<i>Ulica Ivane Brlić Mažuranić</i>	Antroponimna (književnica)
<i>Ulica Ive Andrića</i>	Antroponimna (književnik)	<i>Ulica Tina Ujevića</i>	<i>Ulica Tina Ujevića</i>	Antroponimna (pjesnik)
<i>Kamenita ulica</i>	Opisna	<i>Starčevićeva</i>	<i>Ulica Josipa Jurja Strossmayera</i>	Antroponimna (ime biskupa, političara)
<i>Ulica sv. Ilije</i>	Antroponimna (ime svetca)	<i>Frankopanska (do II. svjetskog rata) Vujatoviće Ciganska mala (turski mahalle – dio naselja)</i>	<i>Bolnička ulica</i>	Lokalno obilježje (bolnica na kraju ulice)
<i>Gajeva ulica</i>	Antroponimna (ime političara, jezikoslovca i književnika)	<i>Demonjina</i>	<i>Ulica kralja Tomislava</i>	Antroponimna (ime prvog hrvatskog kralja)
<i>Duga ulica</i>	Opisna	<i>Gundulićeva</i>	<i>Ulica Ivana Gundulića</i>	Antroponimna (hrvatski književnik)
<i>Nova ulica</i>	Opisna	<i>Gajeva</i>	<i>Ulica Ljudevita Gaja</i>	Antroponimna (hrvatski političar,

				jezikoslovac i književnik)
<i>Ulica svetog Ivana</i>	Antroponimna (svetac)	<i>Trenkova</i> – od Hotela prema Lipiku	<i>Ulica Matije Gupca</i>	Antroponimna (vođa seljačke bune u Hrvatskoj)
		<i>Kačićeva</i> – od Hotela prema starom kolodvoru	<i>Ulica Augusta Cesarca</i>	Antroponimna (hrvatski književnik i publicist)
<i>Trg Franje Josipa I.</i>	Antroponimna (hrvatsko-ugarski kralj)	<i>Trg Borisa Kidriča</i> <i>Trg Bana Jelačića</i>	<i>Trg Bana Josipa Jelačića</i>	Antroponimna (hrvatski ban)
<i>Trg kod svetog Ilije</i>	Antroponimna (svetac)	<i>Trg Baltičev</i>	<i>Trg dr. Franje Tuđmana</i>	Antroponimna (prvi hrvatski predsjednik)
<i>40. divizija</i>	Povijesna (vojna jedinica koja je branila dio Pakraca)	<i>Kalvarija</i>	<i>Kalvarija</i>	Fitonimna (šuma Kalvarija)
<i>13. rujna</i>	Povijesna (datum ulaska partizana u Pakrac (1944.))	<i>30. svibnja</i>	<i>30. svibnja</i>	Povijesna (Dan državnosti)
<i>Ulica Milana Stanivukovića</i>	Antroponimna (narodni heroj Jugoslavije)	<i>Ulica kneza Branimira</i>	<i>Ulica kneza Branimira</i>	Antroponimna (knez Primorske Hrvatske)
<i>Ulica Edvarda Kardelja</i>	Antroponimna (političar)	<i>Hebrangova</i>	<i>Ulica Andrije Hebranga</i>	Antroponimna (revolucionar i političar)

Iz tablice se može vidjeti da su nekadašnji nazivi ulica uglavnom imali antroponimnu i povijesnu motivaciju. Ulice su dobivale nazive po političarima, svetcima, kralju, banu, narodnim herojima nekadašnje Republike Jugoslavije te povijesnim događajima i vojnim odredima. Tri ulice s nekadašnjim nazivom imale su opisnu motivaciju. Jedna je ulica motivirana lokalnim obilježjem. Vremenom su se nazivi ulica mijenjali te su i ti nazivi uglavnom imali antroponimnu i povijesnu motivaciju. Nekolicini je ulica promijenjen naziv prema motivaciji ljudske djelatnosti – *Trgovačka*, *Matice hrvatske*. Jedan je trg dobio novi naziv prema nacionalnoj motivaciji – *Trg Republike*. Prema motivaciji lokalnog obilježja, *Ulica sv. Ilije* preimenovana je u *Ciganska mala*. *Mala* dolazi od turske riječi *mahalle* što znači dio naselja. Nadalje, nekoliko ulica ima fitonimnu motivaciju – *Kalvarija*, *Aleja kestenova*.

Današnji nazivi ulica promijenili su se u odnosu na nekadašnje, a neki su ostali isti kao i prije. Također je motivacija uglavnom antroponimna i povijesna, poneka fitonimna, ojkonimna i oronimna te motivirana lokalnim i ljudskim obilježjem te ljudskom djelatnošću. Važno je spomenuti da su nekada nazivi ulica u većem postotku bili motivirani ženskim osobama nego danas.

Slika 1 Promjena naziva ulica iz 1910. godine

Na Slici 1²⁵ prikazana je spomenica iz ljetopisa općine Pakrac iz 1910. Mogu se vidjeti promjene u nazivima ulica.

Gledajući promjene u nazivu s jezične strane, može se zaključiti da se prije rijetko koristio identifikacijski član *ulica* zbog jezične ekonomije, dok se identifikacijski član *trg* uvijek koristio jer bez njega hodonim ne bi imao dovoljnu obavijesnu sastavnicu. Uglavnom su nazivi ulica pisani u genitivnom obliku jednine (*Ulica svetog Ivana*, *Gajeva ulica*, *Ulica Milana Stanivukovića*), poneki i u nominativu jednine (*Kamenita ulica*, *Duga ulica*, *Čaršija*), ali u usporedbi s današnjim nazivima, korištenje padeža u nazivima ulica ostalo je, otprilike, isto. Tvorba nekadašnjih hodonima sastoji se od posvojnih pridjeva i/ili identifikacijskog člana *ulica* ili *trg*, a ponegdje i titule (*Gajeva*, *Demonjina*,

²⁵ Slika preuzeta u Muzeju grada Pakraca.

Starčevićeva, Trg bana Josipa Jelačića, Ulica kneza Branimira) te od odnosnih pridjeva (Trgovačka, Ciganska mala).

5. ZAKLJUČAK

Hodonimi su nazivi ulica koji u sebi sadrže informativne i jezične podatke. Od informativnih podataka sadrže kulturnu i političku orijentaciju određenog mjesta jer hodonimi dobivaju nazive najčešće prema političkom opredjeljenju mjesta. Nazive hodonima u gradu Pakracu dodjeljuje Gradsko vijeće grada Pakraca prema *Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Statutu Grada Pakraca* te *Zakonu o naseljima*. Hodonimi grada Pakraca u ovom se radu dijele na: antropohodonime, orohodonime, ojkohodonime, zoohodonime, fitohodonime, hodonime motivirane povijesnim pojmovima i događajima te hodonime motivirane lokalnim i ljudskim obilježjima i ljudskom djelatnošću. Antropohodonimi dominiraju u navedenoj hodonimiji, a nazive dobivaju po imenima političara, kraljevima, knezovima, svetcima te po osobama značajnim za grad Pakrac. Prema grafičkom prikazu može se vidjeti da je najviše antropohodonima motivirano imenima osoba iz kulturnog i javnog života, a tek onda imenima državnika, dužnosnika i političara. Na temelju napisanog, može se zaključiti kako pakračka sredina teži hrvatskim vrijednostima te kako je kulturno osviještena.

Nadalje, pregledom grafikona koji prikazuje zastupljenost spolova u hodonimiji grada Pakraca može se vidjeti da su samo dvije ženske osobe bile motivacija za imenovanje ulica u Pakracu, što je u današnje vrijeme vrlo poražavajući rezultat. U nekadašnjim nazivima ulica više je ženskih osoba bilo motivacija za imenovanjem. S druge strane, iz grafikona koji prikazuje zastupljenost određenih vrsta hodonima u pakračkoj hodonimiji može se zaključiti kako Pakrac ne zaboravlja svoju lokalnu, povijesnu stranu, nastanak i opstanak grada jer su hodonimi motivirani povijesnim pojmovima i događajima drugi po redu zastupljenosti u pakračkoj hodonimiji. Iz grafikona koji prikazuje zastupljenost Pakračana u hodonimiji Pakraca može se zaključiti da imena Pakračana nisu zastupljena u velikoj mjeri nasuprot imenima osoba koje nisu vezane uz Pakrac.

U pregledu hodonimije Pakraca nekad i danas vidi se kako su, također, hodonimi uglavnom nazivani prema antroponimnoj motivaciji, a promjenom naziva zaboravljaju se lokalna povijest i lokalna obilježja grada Pakraca (npr. *Trg dr. Franje Tuđmana* nekada se zvao *Trg kod svetog Ilije* jer je na tom trgu nekada bila sagrađena crkva svetog Ilije). Također, u pregledu iste tablice može se vidjeti kako su nekad, za razliku od danas, hodonimi u velikom postotku bili motivirani povijesnim pojmovima i događajima.

Gledajući s jezične strane, danas se ne brine toliko o jezičnoj ekonomiji kao nekad jer su preimenovane ulice prije bile uglavnom jednorječne, a danas su dvorječne i višerječne (npr. današnja *Ulica Andrije Hebranga* nekada se nazivala samo *Hebrangova*). Tvorba hodonima ostala je ista, prakticira se korištenje identifikacijskih članova i, najčešće, (pridjevne) sufiksalne tvorbe. Također se zaključuje da se jezična norma u nazivlju poštuje.

LITERATURA

- Frančić, Anđela i Pezelj, Tamara, 2013. *Slavonija u imenima zagrebačkih ulica*. U: *Šokačka rič 10: Slavonski dijalektolozi* / Bilić, Anica - Vinkovci : Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije.
- Frančić, Anđela, 2006. *Proučavanje hrvatske antroponimije u 20. stoljeću*. U: *Hrvatski jezik u XX. stoljeću* : zbornik / Hekman, Jelena (ur.).
- Frančić, Anđela, 2015. *Suvremena hrvatska onomastika – izazovi, potrebe i mogućnosti*. U: *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu*, Vol. 39, No. 59. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/164437>.
- Glušac, Maja, 2015. *Dvostruka prezimena – Sa spojnicom i/ili bez nje?* U: *Folia onomastica Croatica*, No. 24. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/156919>.
- Herman Kaurić, Vijoleta, 2004. *Krhotine povijesti Pakraca*. Hrvatski institut za povijest Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavanskom Brodu. Dostupno na: http://hips.hr/wp-content/uploads/2013/01/krhotine_pakraca-sadrzaj.pdf.
- Kliček, Duško, 2011. *Fotomonografija grada Pakraca; Ulicama našeg grada*. Malogorski.
- Lasić, Josip 2017. *Onomastički opis splitske hodonimije*, Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb (doktorski rad u rukopisu).
- Majetić, Mihaela, Glušac, Maja 2019. *Hodonimija grada Osijeka*, u zborniku *Gramatikom kroz onomastiku*, ur. Maja Glušac i Ana Mikić Čolić, Filozofski fakultet Osijek, Osijek.
- Mance, Nina, 2017. *Slavonski dijalekt u teoriji i praksi danas*. U: *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, Vol. 43, No. 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/191093>.
- Mirošević, Lena, 2011. *Imena ulica i trgova kao odraz zajedničkoga kulturno-povijesnog naslijeđa*. U: *Kartografija i geoinformacije*, Vol. 10, No. 16. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/77941>.
- Radović, Srđan 2013. *Grad kao tekst*, Biblioteka XX vek, Beograd.
- Sršan, Stjepan, 2001. *Ulice i trgovi grada Osijeka: povijesni pregled*. Osijek: Državni arhiv u Osijeku.
- Šakaja, Laura i Crljenko, Ivana, 2017. *Periferni gradski tekst. Ulično nazivlje i spomenici zagrebačke Dubrave u semiotičkoj perspektivi*. U: *Etnološka tribina: Godišnjak Hrvatskog etnološkog društva*, Vol. 47, No. 40. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/191244>.
- Šimunović, Petar, 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. U: *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, Vol. 28. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/62661>.

Vuković, Siniša, 2007. *Onomastička terminologija*. U: *Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi*, Vol. 35, No. 1. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/38336>.

Zbornik povijesnog društva Pakrac-Lipik, 2019. Urednik Stjepan Benković. No. 11.

MREŽNI IZVORI

Budimir, Ivana, Glavurdić, Josip i Župljanin, Želimir. FME obrada hodonima. Dostupno na: https://multisoft.com.hr/dokumenti/FME-2019-Prezentacije/05_FME-Obrada-hodonima.pdf.

Datum posljednjeg pristupanja: 27. srpnja 2020.

Digitalna povijest Pakraca. Dostupno na: <http://digi-pakrac.com/wp-content/uploads/2019/03/Pakra%C4%8Dki-list-broj-5.-Datum-15.08.1992..pdf>. Datum

posljednjeg pristupanja: 10. kolovoza 2020.

Hrvatski jezični portal. Dostupno na: <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>. Datum posljednjeg pristupanja: 18. kolovoza 2020.

Hrvatski planinarski savez. Dostupno na: <https://www.hps.hr/info/hrvatski-vrhovi/krndija-vrh-kapovac/>. Datum posljednjeg pristupanja: 11. kolovoza 2020.

Malešić, Nino, 2011. *Preimenovanje ulica i trgova Grada Prijeke (I. dio)*. U: Geografija.hr. Dostupno na: <https://www.geografija.hr/hrvatska/preimenovanje-ulica-i-trgova-grada-rijeke-i-dio/>.

Datum posljednjeg pristupanja: 29. srpnja 2020.

Muzej vojne i ratne povijesti Pakrac. Dostupno na: <https://www.facebook.com/ratna.povijest/photos/fotografija-stanka-grabri%C4%87a-stanko-grabri%C4%87-je-ro%C4%91en-u-pakracu-1811914-g-osnovnu-/727862900563674/>.

Datum posljednjeg pristupanja: 11. kolovoza 2020.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/censuslogo.htm>. Datum

posljednjeg pristupanja: 29. srpnja 2020.

Pravilnik o načinu označavanja imena naselja, ulica i trgova te o obilježavanju zgrada brojevima.

Narodne novine. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_02_4_39.html. Datum posljednjeg pristupanja: 29. srpnja

2020.

Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2011. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup11_3182.html. Datum posljednjeg pristupanja: 29. srpnja 2020.

Umro narodni heroj Moša Pijade. Dostupno na: <http://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/kalendar/3/15/167/>. Datum posljednjeg pristupanja: 19. kolovoza 2020.

Zakon o naseljima. Narodne novine, 54/88. Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=757>. Datum posljednjeg pristupanja: 29. srpnja 2020.

PRILOZI

Grafikon 1 Podjela antropohodonima grada Pakraca prema motivaciji imenovanja.....	9
Grafikon 2 Zastupljenost spolova u antropohodonimima grada Pakraca	10
Grafikon 3 Zastupljenost istaknutih Pakračana u hodonimiji grada Pakraca.....	11
Grafikon 4 Semantičko-motivacijska klasifikacija hodonima grada Pakraca.....	15
Tablica 1 Pakračke ulice nekad i danas.....	16
Slika 1 Promjena naziva ulica iz 1910. godine	24